

רוממות התפילה

פרקים ראשונים מתוך הספר לכתחילה

סדרת ספרי
'לכתחילה'

לבתחילה

הלכות תפילה

יסודות

מכון "יסודות"

ניסן ה'תשפ"ד

ישראל

מכון "יסודות"

סמטת אפרים 11

בני ברק

© 0527632686

כל הזכויות שמורות

All rights reserved

Printed in Israel

למעוניינים בקבלת הקונטרס ניתן לפנות למייל:

lecatchila94@gmail.com

לכתוב בשורת הנושא "לכתחילה

המעוניין להשתתף בהדפסת הקונטרס

וכן המעוניין לסייע בהפצת הקונטרס במקום מגוריו.

ניתן לפנות למס' פלא'. 053-317-2129

נתרם לזיכוי הרבים להרבות כבוד שמיים

נ.ב. ניתן להשיג את ספרי המכון

בחנויות הספרים המובחרות

**יוצא לאור בסיוע ארגון מתעלים -
הפצת לימוד המוסר בישיבות ובכוללים**

ספרי 'לכתחילה' שיצאו לאור עד עתה:

— מידות ועבודת ה' —

■ עבודת ה'.	■ תיקון המידות.
■ יסודות האמונה.	■ שמירת הלשון.
■ מעמד הר סיני.	■ בין אדם לחבירו - סור מרע.
■ אמונה ובטחון.	■ בין אדם לחבירו - עשה טוב.
■ השגחה פרטית.	■ תלמוד תורה.
■ קרבת אלוקים.	■ דרך הלימוד.
■ כיסופין.	■ דרך העליה.
■ דביקות בה'.	■ מ"ח קניני התורה.
■ כבודו מלא עולם.	■ פסגות - תורה ומצוות.

— מועדים —

■ הנהגת הבוקר.	■ אלול וראש השנה.
■ ציצית ותפילין.	■ עשרת ימי תשובה.
■ תפילה.	■ יום הכיפורים.
■ ברכות.	■ חג הסוכות ושמחת תורה.
■ סעודה.	■ סוכה וארבעת המינים.
■ שבת	■ חנוכה וחודש כסלו.
■ הנהגת היום.	■ פורים וחודש אדר.
■ שבת	■ פסח וחודש ניסן.
■ מלאכות ומוקצה.	■ ליל הסדר.

— אורח חיים —

ספרים נוספים בהוצאת המכון:

סדרת מרפסין איגרי / סדרת יסודות התלמוד
סדרת תתקבל / הפלא ופלא / עצה ותושיה
המקדש וקדשיו.

הסכמות הרבנים הגאונים

(לפי סדר א-ב)

הגאון רבי בן ציון אבא-שאוֹל זצ"ל

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל

הגאון רבי שמחה זיסל ברוידא זצ"ל

הגאון רבי ישראל משה דושינסקי זצ"ל

הגאון רבי דוד הורביץ זצ"ל

הגאון רבי צבי אלימלך הלברשטאם שליט"א

(האדמו"ר מצאנז)

הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצ"ל

הגאון רבי יעקב בצלאל זולטי זצ"ל

הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל

הגאון רבי מיכל פיינשטיין זצ"ל

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל

הגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל

הגאון רבי משה אריה פריינד זצ"ל

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א

הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א

הגאון רבי בנימין רבינוביץ זצ"ל

הגאון רבי אהרון לייב שטיינמן זצ"ל

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל

כבר נדפסו בשאר ספרי מכון "יסודות"

**תדפיס מתוך
הספר
"לכתחילה"
השלם**

ספר לכתחילה

רוממות התפילה

פרק א

המפתח הראשי

א. כל מפתחות היקום נמסרו ביד האדם, ובידו תלוי הכל. 'כל שתה תחת רגליו'¹ - 'שכלל העולם נמסר בידו'².

המפתח של כל המפתחות הוא 'מפתח התפילה'. ללא תפילה אין משמעות לכל המפתחות. התפילה היא המפתח הראשי³.

ב. גם כשפוסקים לאדם משמים ישועה, רפואה, ברכה והצלחה, הוא לא יקבל זאת אלא על ידי תפילה, 'שכך הוא ענין התפילה שהיא השער שהכל עובר דרכו, ובלי שיעבור דרך שער זה - לא יגיע הדבר אליו'⁴.

1. תהלים (ח, ז).

2. ראה בר"ר (ט, יב). שפ"א (חיי שרה תרסד, ב).

3. שם.

4. ראה רמב"ן (שמות ד, י) שהטעם שמושה רבנו נשאר כבד פה, כיון שלא

ג. אמור מעתה: המטרה של התפילה אינה לשכנע את ה' להעניק לנו הטבות מעבר למה שיש לנו.

התפילה נועדה לכך שנקבל את מה שתכנן הבורא לתת לנו מתחילה. הוא רק עצר מלתת לנו את זה, על מנת לעודד אותנו לבקש ממנו באמצעות תפילה⁵.

ד. כשם שאדם הנמצא בחדר חשוך, אם לא ילחץ על המתג, לא ייווצר מגע בין הזרם המגיע מן החוץ ובין המנורה, והחדר ישאר חשוך, כך בלי תפילה – אין השפע יכול לרדת מלמעלה.

התפילה משולה לאותו כפתור שמניע את כל מערכת השפע העולמית⁶.

ה. כשם שכדי ליהנות מאור החשמל חייבים ללחוץ על המתג ולהאיר את החדר – כמו כן, כדי ליהנות מהשפע שנגזר על האדם, צריך להתפלל עליו.

התפילה היא המתג שבאמצעותו מקבל האדם את השפע⁷.

ו. ישנם צדיקים שבוטחים בישועת ה' בכל ליבם, אך גם הם

ביקש מה' שירפאהו. ומי יודע – אומר הגר"ש פינקוס (שערים לתפילה) – כמה מתנות טובות מה' יתברך צבורות ועומדות לנו, ומחכות לפתיחת השער ע"י תפילותינו.

5. ראה להלן.

6. פרקי מחשבה (וג עיקרים עמ' קמה).

7. שם.

צריכים להתפלל ולבקש על הישועה, כי כך גזרה חכמתו
יתברך, שכדי לקבל - צריך להתפלל⁸.

צינור השפע

ז. התפילה היא - כביכול - שירות לבורא עולם שרוצה
להשפיע לעולם, והאדם שמתפלל משרת את ה' באופן שעל
ידי תפילתו יוכל להתבצע רצון ה'. בלעדי שירות זה - רצון
ה' להשפיע לא יוכל להתבצע⁹.

ח. כאמור, בלעדי התפילה לא יירד שפע לעולם, אולם כיצד
יידע האדם איזה שפע הוא צריך להשפיע לבריאה כדי
להתפלל עליו?

התשובה היא: כאשר הוא רואה שחסר לו דבר מסויים,
רצון ה' שהוא ימשיך לעולם את השפע הזה דווקא¹⁰.

8. זאת הסיבה - אומר רבי משה לייב מסאסוב - שאנו מתפללים יותר
שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת. ולכאורה צ"ב מדוע יש להתפלל
על כך, הלא פשיטא שהקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה, ובודאי שהוא
יתן שכר טוב לכל הבוטחים בו באמת?

אלא, הואיל ואין אפשרות לקבל מאומה ללא תפילה, והואיל ויש
צדיקים שבוטחים בה' באמת ואינם מתפללים על ישועתם, לכן אנו
מתפללים עליהם: יותר שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת.

9. שם.

10. פרקי מחשבה (אמונה ער"ה).

פרק ב

הכנת מאגרי תפילות

א. אין לאדם מושג מה צופן הרגע הבא, ולכן יש להכין מאגרים של תפילות שנצטרך אותן ליום פקודה¹.

ב. יש מאורעות בחיים שקורים בפתאומיות, באופן שאין שהות להתפלל על ישועה, כגון תאונה, אירוע מוחי, שבץ לב, נפילה מסולם וכיוצא בזה.

לשם כך יש להשקיע מראש תפילות רבות על בריאותנו ובריאות ילדינו, או על כל דבר אחר, כדי שבעת הצורך יהיה מהיכן למשוך ישועה דחופה².

ג. מי יודע כמה אסונות וצרות נחסכו מעם ישראל בשל כל אותן תפילות 'אבודות' כביכול, שבורא עולם שמר אותן

1. עדים אנו בשנים האחרונות לתופעות רבות מופלאות ובלתי צפויות: מי היה מאמין שיתפורר כוח האיתנים של רוסיה הסובייטית?! מי היה צופה מראש קריסת בנין התאומים?! מערכות מבוססות ואיתנות - מתפוגגות בין לילה.

וכן הצרות הפרטיות. אדם קם בבוקר ליום של טרגדיות נוראות שלא שערם אבותינו.

מטרת המצב הזה היא להעמידנו במציאות כזו שנחוש שאין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים, וכדי להינצל ביום פקודה - עלינו להכין מאגרים רבים של תפילות. פרקי מחשבה (פסח עמ' קעד).

2. כעין מה שאמרו חז"ל (שבת לב, א): 'לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה, שאם יחלה אומרים לו הבא זכות והפטרי'.

ב'אוצר התפילות' למקרים פתאומיים שבהן אין זמן רב להתפלל³.

ד. רק כאשר דברים מתחילים לחרוק, אז מתחילים להבין ששום דבר טוב שיש לנו אינו מובן מאליו⁴.

ה. חכם אחד אמר פעם לתלמידיו: 'מה שהעולם עושים בסוף - ברצוני שתעשו כבר מההתחלה'.

לא צריך לחכות לשמוע על בעיות ועיכובים כדי להתפלל, אפשר להתפלל מראש ולחסוך את כל הבעיות⁵.

3. 'כאשר ילדינו יעברו את הכביש וכפסע יהיה בינם לבין מכונית הדוהרת בכביש, ובאותה שעה אין אנו רואים ויודעים להתפלל עליהם שינצלו, אבל אצל הקב"ה גנוזות באותה שעה תפילות אחרות שהתפללנו בעבר, תפילות שכבר ספדנו עליהן על שלא התקבלו, והנה עתה אותן התפילות באות לידי מימוש, והילדים ניצלו. ועוד כהנה וכהנה דוגמאות רבות. כי אתה עמדי (ח"א ע"ג).

4. שם.

5. ראה להלן.

פרק ג

כוחה של תפילה

א. בכוחה של תפילה לשנות את הטבע, ולהציל את הכלל ואת הפרט מכל סכנה ומכל גזירה רעה¹.

ב. חזאי מזג אויר מתיימרים לחזות מראש את מזג האויר, ופעמים רבות הם טועים. אומרים ירד גשם – ולא יורד. אומרים יהיה קר – ולא קר.

האמת היא שהם יכולים לחזות מראש את מזג האויר על פי סימנים רבים מקדימים, אך מכיון שבורא עולם מפעיל את מזג האויר בכל רגע נתון, הרי שברגע זה הוא החליט לבטל את הגשם בגלל תפילה של ילד קטן בדרכו לתלמודו².

תפילה – מיסודות הבריאה

ג. בעת בריאת העולם ה' חקק ביסודות הבריאה שאם אדם לא יבקש – לא יתנו לו³.

1. רבנו בחיי (עקב יא, יג).

את כוחה של תפילה למדנו מדברי התרגום יונתן עה"פ (בראשית כה, כא) 'ויעתר יצחק לה' – 'והפך יצחק בצלותיה דעתיה דקב"ה ממה דגזר על אנתתיה ארום עקרא הות'. תרגום: ויהפוך יצחק בתפילתו את דעתו של הקב"ה ממה שגזר על אשתו שתהיה עקרה.

2. ראה לכתחילה (השגחה פרטית, קרבת אלוקים, ערך תפילה).

3. רמח"ל (דרוש הקיווי): 'ומכאן יסוד, שכל עניני עולם מתמלאים רק על ידי תפילה'.

ד. אדם שמתפלל לה' ובוטח בו שיושיעו מצרתו - ה' ימלא את רצונו, לא כחسد ולא כרחמים, אלא זוהי מציאות שנחקקה בטבע הבריאה⁴.

ה. 'תפילה היא מעשה ידי אדם. כשאדם מתפלל ונעשה איזה דבר על ידי תפילתו, זה נחשב כפעולה שלו'⁵.

תפילה – ההשתדלות הטובה ביותר

ו. התפילה והבקשה מבורא עולם - היא ההשתדלות החשובה ביותר והתועלתית ביותר מכל ההשתדלויות האחרות הקיימות.

אדם שיעשה את כל ההשתדלויות, אך ישכח לבקש מבורא עולם שיתן לו את הדבר המבוקש, הוא לא יקבל את הדבר⁶.

ו'אף אם יהיה האדם בעל אמונה ובעל בטחון, אם לא יתפלל - לא יתנו לו'. הגר"י בלאזר (לב אליהו ח"ג ער"ד).

מרגלא בפומיה דהמבי"ט: שמענו כבר על סומא שהתחיל לראות, ועל אילם שהתחיל לדבר, אולם לא ראינו ששטה הפך לפיקח.

זאת משום שהשטה משוכנע שהוא נורמאלי, ועל כן אינו מתפלל ושואף להיות נורמאלי, ואם כן כיצד יהיה נורמאלי ללא תפילה ורצון.

4. הגר"י קניבסקי (תולדות יעקב פ"י עקל"ה).

5. חזו"א (השמטות סוף סימן קט).

6. כאשר ה' נגלה לראשונה למשה רבנו וביקש ממנו להוציא את בני ישראל מארץ מצרים - משה סירב בנימוק שהוא כבד פה וכבד לשון. הקב"ה הורה לו שישגשג לפרעה ביחד עם אהרן שיהיה לו לפה.

ז. ההשתדלות החזקה ביותר מכל שאר ההשתדלויות הקיימות – היא: לדבר עם ה' על הבעיה ולבקש את עזרתו בפתרונה. השתדלות זו קודמת לכל ההשתדלויות ומועילה יותר מכל ההשתדלויות. פעמים רבות אחרי השתדלות זו כבר כל הבעיה נפתרה.⁷

תפילה – המקסימום שניתן לעשות

ח. פעמים, כאשר יש לאדם קושי בחייו, הוא רוצה להרגיש שהוא עושה את המקסימום לפתרון הבעיה.

שואלים המפרשים: מדוע ה' לא ריפא את משה ובזה נגמר הענין והוסרה המניעה לגשת בעצמו לפרעה?

הם עונים: משום שמשה לא ביקש זאת. הרפואה נמנעה ממשה כי הוא לא התפלל עליה. רמב"ן (שמות ד, י).

ז. מסופר, שפעם הגיע לחזו"א עסקן ציבור שבא להתייעץ עמו בענייני המדינה. החזו"א אמר לו: 'אף כי אשיב ממין השאלה מפני שדרכי ליעץ לכל איש על פי דרכו, מכל מקום לדידי קיים אמצעי אחד בלבד נגד כל המצוקות – להתפלל'.

בספר נתיבות ההלכה (עיקרי האמונה עמ' 346) מסופר, כי שאלו את הגר"ח קניבסקי: מה יעשה אברך שחושק להיות מרביץ תורה, האם עליו לעשות השתדלות ולהתחיל ללמד במקום פשוט יותר, שאינו מתאים לרמתו, רק בכדי להתקדם בהמשך למשרה מתאימה יותר?

השיב הגר"ח: ההשתדלות הטובה ביותר היא תפילה.

עוד מסופר (שס), כי הגר"ח קניבסקי נשאל בקשר לאדם שבנותיו הבוגרות עדיין לא מצאו את שידוכן, האם להרבות בפניות לשדכנים ושדכניות, ואולי ללכת לישיבות ולתור אחרי בחורים?

הגר"ח השיב: הוא יצא ידי חובתו, וההשתדלות היא להתפלל.

כאשר הוא עומד בתפילה ומבקש על הקושי שיש לו - עליו להרגיש שהוא עושה את המירב שיש ביכולתו לעשות.

בסיום התפילה האדם צריך להרגיש שהוא עשה את המוטל עליו, ומעתה הוא מעביר את האחריות לבורא יתברך⁸.

ט. לפעמים יש לאדם תחושה של 'אולי לא עשיתי מספיק'. תחושה זו אמורה להסתיים לאחר התפילה, כי עתה הוא מכיר בעובדה שהכל נעשה על ידי ה' יתברך, ולא נותר לו לעשות מאומה מלבד ההשתדלות המוטלת עליו.

עתה הוא גם מבין שאין לו כל אחריות אישית על מה שנעשה, אלא הכל נעשה על ידי בורא עולם, וממילא יש מקום להשראת רוגע ושלוה במצב הקשה שעובר עליו⁹.

מסירת הצרה לטיפולו של ה'

י. כאשר האדם מעמיד בנימי נפשו את החיבור עם ה' יתברך בשעת התפילה, וההכרה שהבורא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים והכל נעשה רק על פי רצונו, הרי שעוטפת אותו שלווה נפלאה, שהרי הצרה עברה לטיפולו הישיר של בורא עולם שהוא ידיד נפש אב הרחמן¹⁰.

8. שם.

9. ראה לכתחילה (אמונה ובטחון).

10. דעת העבודה (עמ' תא).

יא. כאשר האדם משוחח רבות עם ה' יתברך במהלך התפילות - הוא מוצא בזה מרפא גדול לנפשו, שהרי הוא מחדיר לעצמו פעם אחר פעם שהכל נמצא בידיו של הבורא יתברך, וזה משרה רוגע עצום ותחושת מנוחה ושלוה מלאים¹¹.

11. שם (עמ' תג).

פרק ד

יסוד התפילה

א. עיקר יסוד התפילה הוא לא לנסות לשכנע את ה', אלא להגביר את התלות בה'¹.

הגברת התלות בה' – מתקנת את הנפש ומונעת את הצורך ביסורים שנגזרו עליו במדרגתו הקודמת.

התפילה גורמת לאדם להיות 'אדם אחר', ולאדם האחר לא מגיע את שנגזר על הראשון².

ב. לתפילה יש מטרה עיקרית³: להחדיר לעצמנו שלוש פעמים ביום שרק ה' חונן לאדם דעת ורק הוא המרפא ורק הוא המפרנס.

חידוד הדברים פעם אחר פעם יביא אותנו לידי בטחון, והבטחון יביא את הדעת והפרנסה או כל ישועה אחרת⁴.

1. מבי"ט (בית אלוקים שער התפילה פי"ב): 'כוונתו בתפילה לא להשגת תועלת המושג, כי אם שמודיע ומכיר כי אין מי שיוכל להפיק רצון איש ואיש כי אם הוא יתברך'.

וכ"מ בספר העקרים (ד, יח), במהר"ל (נתיב העבודה ב) ובחובה"ל (שער חשבון הנפש פי"ג חשבון ט).

2. שם.

3. פרט לעצם הבקשה והתחינה שה' יתן לנו את מחסורנו וצרכנו.

4. ראה שפי"א (אתחנן תרגל): 'עיקר מעלת התפילה היא שיכוין לתפילה עצמה ולא לעשיית בקשתו'.

קשר עם בורא עולם

ג. מטרת התפילות והבקשות אינה רק להתפלל ולבקש מה', אלא גם - ובעיקר - כדי לחיות עם ה', כדי לשמור על קשר רצוף עם ה', כדי להתחבר אל ה'. זאת כוונת דברי דוד המלך⁵: 'ואני תפילה'⁶.

ד. התפילה נקראת 'פיתול' - משום שעל ידה המתפלל נקשר לבוראו ומתאחד איתו⁷.

ה. התפילה היא קשר בין האדם לבורא עולם. הקשר בין האדם לבורא עולם הוא כמו קשר של בן כלפי אביו.

כשם שהבן יכול להוציא את הכאב שלו בפני אביו, ובכך יתחזק הקשר ביניהם, כך יכול האדם להוציא את הכאב שלו בפני הקב"ה, וכך יתחזק הקשר ביניהם⁸.

ו. אמור מעתה, כי תכליתה ומטרתה של התפילה היא חיזוק והעמקת הקשר בין האדם לבין בורא עולם⁹.

תזכורת מי האחראי האמיתי

ז. הרעיון שעומד מאחורי התפילה הוא רצון הבורא שנזכור

5. תהלים (קט, ד).

6. לחיות אמונה (עמ' 111).

7. ראה להלן.

8. צור ישראל (ח"ב עמ' 22).

9. שם.

בכל רגע מי נותן לנו אוכל, מי נותן לנו חיים, מי אחראי על כל מה שקורה לנו.

אם כל הדברים היו מגיעים אלינו מאליהם, מבלי שנבקש, מהר מאוד היינו מתנהלים כאילו אנחנו, אנשים אחרים או גורמי טבע שונים, אחראים למה שמתרחש.

כשאנו עומדים בתפילה כל הזמן ומבקשים חיים, בריאות, פרנסה, חכמה ודעת - אנחנו מזכירים לעצמנו בכל פעם מחדש מי נותן לנו את מה שיש לנו.

אנו מתפללים כדי שנבין שבלי שבורא עולם יתן לנו - זה לא יהיה¹⁰.

ח. המושג של תפילה כאמצעי לחיבור עם ה' - ניכר לאורך כל נוסח תפילת שמונה עשרה.

בהתבוננות על הברכות הכוללות בקשות, נמצא מעין תבנית החוזרת על עצמה: בחלק גדול מהברכות אנו מסיימים בהצהרה המתחילה במילים: 'כי אתה...'. לאחר בקשת בריאות אנו מצהירים: 'כי אל מלך רופא נאמן ורחמן אתה'. לאחר בקשת פרנסה אנו מצהירים: 'כי אל טוב ומטיב אתה ומברך השנים'.

ההסבר הוא: אנו מצהירים על כך שאנו מבינים ומכירים שהוא האחראי.

כעת, שאני בטוח בכך - אין עוד סיבה למנוע ממני את הטובות שביקשתי, ולכן אנו מבקשים את אותם טובות¹¹.

10. ראה להלן.

11. אני מאמין (עמ' 108).

פניה לגורמים אחרים

ט. כיון שבורא עולם הוא זה שמנע את הטובה מפלוני, יהיה זה מוזר אם הוא יפנה למישהו אחר לבקש ממנו את אותה הטובה.

הלא הסיבה שה' מנע ממנו את אותה הטובה, היא על מנת להניע אותו להתקרב אליו, וכשהוא פונה למישהו אחר, כאילו שיש עוד כוח המסוגל לעזור לו, הרי זה סותר לגמרי את תכלית התפילה, וזה רק יביא להרחקה נוספת בינו לבין הקב"ה¹².

הושגה המטרה

י. מכיון שמטרת התפילה היא חיזוק הקשר עם בורא עולם, לכן אין זה משנה מה קרה בסופו של דבר עם הבקשה. המתפלל השיג את מבוקשו: קשר וחיבור לבורא עולם¹³.

יא. הבוטח יכול להיות בטוח שעל ידי תפילתו הוא קיבל טובה הרבה יותר גדולה מזו שביקש¹⁴.

12. שם.

13. ובקשר לבקשה - המתפלל משאיר את זה להחלטתו המלאה של בורא עולם - 'אם רצונך הוא אחרת ממה שביקשתי אז אל תענה לבקשתי'. המתפלל סומך על בורא עולם בכל לבו שיעשה עבורו את הטוב ביותר.

14. ראה רבנו יונה (משלי י, כח).